

Source sheet for TGS S2, E3 "The Awesome Oaths – Dreadful Sin or Dreadful Danger?"

(1) ר' זירא הוה קמשתמיט מיניה דרב יהודה דבעא למיסק לארץ ישראל דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה שנאמר (ירמיהו כז) בבליה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה'. ורבי זירא ההוא בכלי שרת כתיב. ורב יהודה כתיב קרא אחרינא (שיר השירים ב) השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה וגו'. ורבי זירא ההוא שלא יעלו ישראל בחומה [יחד ביד חזקה]. ורב יהודה השבעתי אחרינא כתיב. ורבי זירא ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא דאמר ג' שבועות הללו למה? אחת שלא יעלו ישראל בחומה, ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם, ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי. ורב יהודה (שיר השירים ב) אם תעירו ואם תעוררו כתיב. ורבי זירא מיבעי ליה לכדרבי לוי דאמר שש שבועות הללו למה? תלתא הני דאמרן, אינך שלא יגלו את הקץ ושלא ירחקו את הקץ ושלא יגלו הסוד לעובדי כוכבים. (שיר השירים ב) בצבאות או באילות השדה: אמר רבי אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל אם אתם מקיימין את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה (כתובות דף קיא ע"א; המוסגר מפירש"י)

(2) אמר רבי אושעיא אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, המתינו לי ואני עושה אתכם כצבא של מעלה. רבי יודן בשם רבי מאיר אמר הקדוש ברוך הוא לישראל אם תשמרו שבועתי אעשה אתכם כצבא של מעלה, ואם לאו אעשה אתכם כצבא של מטה. רבי יוסי בר חנינא אמר שתי שבועות יש כאן, אחת לישראל ואחת לאומות העולם, נשבע לישראל שלא ימרדו על המלכות, ונשבע למלכות שלא יקשו על על ישראל, שאם מקשים על על ישראל הן גורמין לקץ לבוא שלא בעונתו... רבי חלבא אמר ארבע שבועות יש כאן, השביע לישראל שלא ימרדו על המלכות, ושלא ידחקו על הקץ, ושלא יגלו מסטירין שלהם לאומות העולם, ושלא יעלו חומה מן הגולה. אם כן למה מלך המשיח בא, לקבץ גליותיהן של ישראל. רבי אונגיא אמר ארבע שבועות השביען כנגד ארבעה דורות שדחקו על הקץ ונכשלו, ואלו הן: אחד בימי עמרם, ואחד בימי דיניי, ואחד בימי בן כוזבא, ואחד בימי שותלח בן אפרים, הדין הוא דכתיב בני אפרים נושקי רומי קשת. ויש אומרים אחד בימי עמרם, ואחד בדורו של שמד, ואחד בימי בן כוזבא, ואחד בימי שותלח בן אפרים, ושנאמר; בני אפרים נושקי רומי קשת, והן היו מחשבין בשעה שנתגזרה גזרה כשדבר הקדוש ברוך הוא עם אברהם אבינו בין הבתרים ומשנולד יצחק התחיל, מה עשו נתקבצו ויצאו למלחמה ונפלו מהן חללים הרבה, מפני מה, שלא האמינו בה' ולא בטחו בישועתו, על שעברו על הקץ ועברו על השבועה. אם תעירו ואם תעוררו, רבי יודן ורבי ברכיה. רבי יודן אמר אהבה שאתה יצחק את עשו, ושנאמר ויאהב יצחק את עשו, מהו עד שתחפץ, עד שנעשה חפצו של זקן. רבי ברכיה אמר אהבה שאתה יצחק את עשו, ושנאמר ויאהב יצחק את עשו, מהו עד שתחפץ, מלכות של מעלן, לכשתחפץ מדת הדין מאליה, אני הוא מביאה בקולי קולות ולא אתעבב, לך נאמר: עד שתחפץ. (שיר השירים רבה, ב יח)

(3) עיקר שבועה זו לא ידענו מה טיבה (אבני נזר, יו"ד סימן תנד אות מב)

(4) שאם יותן רשות לכל ישראל לעלות לא יחשב שעולין בחומה, כי בחומה פירש"י ביד חזקה (שם אות נו)

(5) היות כי בעוה"ר בשנים האחרונות סבלנו צרות רבות ומרורות כלענה, אשר לא היתה כזאת לישראל מאז היתה לגוי... אין צריכין לחפש ולבקש במטמונים את העון שהביא עלינו את הצרה הזאת, כי הוא גלוי ומפורש בדברי חז"ל, שהגידו לנו זאת בפירוש שלמדו מקראי שעל ידי העברה על השבועות שלא

לעלות בחומה ושלא ידחקו את הקץ ח"ו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה, ובעוה"ר כן היה, המינים והאפיקורסים עשו כל מיני השתדלות לעבור על השבועות הללו ולעלות בחומה וליקח מעצמם ממשלה וחירות קודם הזמן וכו' (ויואל משה, מאמר שלש שבועות, הקדמה)

(6) וצריך להבין פירושו של חומה, שיש לפרשו בג' פנים וכו' (ויואל משה, מאמר שלש שבועות, ז)

(7) אפילו ברשות מלכיות חלה השבועה (שם יא)

(8) והנה אחר הגאולה הזאת שנעשתה ברשיון כורש אתה יודע ממגילת אסתר הפיזור הגדול והפירוד העצום אשר היה לעמנו בכל מדינות המלך אחשורוש... ואחרי כן לא עלו לארץ רק מעטים עלו עם עזרא מבבל... ויתכן אצלי כי רשיון כורש לא היה אלא למלכות יהודה, ואם תאמר שהיה רשיונו על הכל כאשר אמר "בכל מלכותו" (עזרא א א), לא רצו שאר השבטים לעלות שלא אבו לדחוק את הקץ, שידוע היה אצלם כי פקידת שבעים שנה לבבל נאמר ולא עליהם (רמב"ן, ספר הגאולה, שער א פי"ב)

(9) אבל האומרים שכל ישראל מכל מקומות מושבותיהם יסעו לא"י, כל אלו מדברים בפה מלא נגד כל דברי חז"ל שבכמה מקומות בש"ס ובמדרשים ובכתבי האר"י. והוא באמת הפלא ופלא, האיך ירהבו עוז בנפשם אף קצת שומרי תורה ומצות לדבר דבר נגד דברים המבוארים כ"כ בפירוש בהרבה מקומות מדברי חז"ל שהבארתי, גם יש בזה העברה על השבועה שלא יעלו בחומה, ואינם שמים על לב שהמינים בדו זאת מלבם לתפוס ברשתם אל כלל ישראל ואינם מאמינים בגזירתו של הקב"ה ובהשגחתו ית"ש... והנה נתבאר שתי השבועות דהשבועה שלא ימרדו באומות קאי על כל מרידה... והשבועה שלא יעלו בחומה קאי על עליה מרובה יחד אף אם הוא ברשות או אפילו על ידי כפיה (ויואל משה, מאמר שלש שבועות, כג)

(10) צריך להבין מדוע השמיט הרמב"ם ז"ל בהלכותיו בספר היד את השבועות הללו שהמה מבוארים בגמ' בלי שום חולק (שם, לא)

(11) מעשה דחיקת הקץ לפני זמנו רע ומר מכל העבירות ואפילו החמורה שבחמורות שבכל התורה כולה. ולכן הזהיר אותנו הכתוב לידע זה בידיעה ברורה שאם בזה לוקחין מעצמם שלא כדת הוי ודאי מינות וכפירה גמורה ר"ל... מי שחושב שאפשר להתעצם ולצאת מן הגלות מעצמנו ובידינו הוא, הוא נגד האמונות בהשי"ת ובתורתו הקדושה בתכלית (שם, מה)

(12) שאין לנו להתחכם על גזירת הבורא ית"ש שאמר אני משעבדן ואני גואלם, הוא ית"ש ואין זולתו. ואם כן האיך יעלה על הדעת שיהיה היתר להשתתף בעבירה זו של דחיקת הקץ ליקח חבל באותה השררה שלפני הזמן (שם, קיט)

(13) ולמא עלם שלמה ע"ס ברוח הקדש אן הדה אלמלה ענד נשבתהא פי אלגלות סתרום אלחרכה פי גיר אלוקת אלדי ינבני, ויהלכוא בדלך ותלחקהם אלשדאיד, חרד מן דלך וחלף עליה עלי גהה אלמתל, וקאל השבעתי אתכם בנות ירושלם וגו'. ואנתם יא אכותנא ואחבאבנא אלתזמוא ימינה ולא תעירו את האהבה עד שתחפץ (אגרת תימן, נסוח המקור)

(14) וכאשר ידע/הודיע שלמה ע"ה ברוח הקודש שזאת האומר בהשקעה בגלות תשתדל להתוערר בזולת עתה הראויה לה, וימותו בעבור זה וישיגום צרות – הזהיר ממנו, והשביע עליו על צד המשל ואמר: השבעתי

אתכם בנות ירושלים וגוי. ואתם אחינו ואהובינו, שמרו שבועתו, ולא תעירו את האהבה עד שתחפץ
(אגרת תימן, תרגום י. שילת, אגרות הרמב"ם ח"א עמ' קסו)

[/https://www.yhe.center](https://www.yhe.center) (15)

(16) ואחרי שלדבר מצוה מותר אפילו בע"ש, אין ספק שהעליה לא"י מצוה היא... ומה שהיה אומר הנביא
לבני הגלות בנו בתים וגוי זה היה מפני הגלות שנגזר עליהם ומי שהגלם לא היה מניחם לשוב עד שעלו
ברשות כורש וגם עתה אחת משלש שבועות שהשביע הקב"ה לישראל שלא יעלו כחומה (שו"ת הריב"ש,
סימן קא)

(17) אין ספק שהדירה בא"י היא מצוה גדולה בכל זמן בין בפני הבית בין שלא בפני הבית... אמנם מצוה זו
אינה מצוה כוללת לכל ישראל בגלות החל הזה אבל היא נמנעת כלל כמשז"ל... שהיא מכלל השבועות
שהשביע הקב"ה את ישראל לא ימהרו את הקץ ולא יעלו בחומה, וצא וראה בני אפרים מה קרה להם
שמהרו את הקץ, אמנם מצוה היא על כל יחיד לעלות לדור שם (שו"ת הרשב"ש, סימן ב)